

Sygn. akt I PSK 140/21

POSTANOWIENIE

Dnia 6 października 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Gonera

w sprawie z powództwa E.G.
przeciwko S. Spółce Akcyjnej w B.
o rekompensatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 6 października 2021 r.,
skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych w K.
z dnia 2 września 2020 r., sygn. akt XI Pa (...),

- 1. odrzuca skargę kasacyjną;**
- 2. zasądza od strony pozwanej na rzecz powódki kwotę 675 (sześćset siedemdziesiąt pięć) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w K., wyrokiem z 2 września 2020 r., oddalił apelację pozwanej S. S.A. w B. od wyroku Sądu Rejonowego w B. z 27 stycznia 2020 r., którym Sąd pierwszej instancji zasądził od pozwanej S. S.A. w B. na rzecz powódki E.G. kwotę 10.000 zł jako rekompensatę z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla.

Sąd Okręgowy przyjął za własne ustalenia Sądu Rejonowego, podzielił ocenę zebranego materiału dowodowego oraz ocenę materialnoprawną.

Sąd odwoławczy nie podzielił stanowiska strony pozwanej co do utraty przez powódkę statusu wdowy. Powołał się na art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 listopada 2018 r. o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla oraz z tytułu zaprzestania pobierania bezpłatnego węgla przez osoby niebędące pracownikami przedsiębiorstwa górniczego (Dz.U. z 2019 r., poz. 29). Przepis ten stanowi, że za wdowy i wdowców, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1 lit. a tiret trzecie, lit. b i d oraz art. 2 pkt 1 lit. b ustawy o świadczeniu rekompensacyjnym, uznaje się również osoby, które ponownie zawarły związek małżeński, tracąc status wdowy i wdowca. W tej sytuacji zawarcie przez powódkę nowego związku małżeńskiego, przy równoczesnym zachowaniu prawa do renty rodzinnej i ekwiwalentu za węgiel po zmarłym pierwszym mężu S.C., nie niweczy uprawnień powódki do świadczenia rekompensacyjnego. Dla oceny uprawnień powódki do świadczenia rekompensacyjnego z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla miarodajny jest stan istniejący na dzień 31 grudnia 2014 r. Zgodnie bowiem z art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 listopada 2018 r. o świadczeniu rekompensacyjnym w przypadku osób uprawnionych, o których mowa w ust. 1 pkt 1 lit. a tiret drugie i trzecie oraz lit. b-d, posiadanie prawa do renty rodzinnej ustala się na dzień utraty prawa do pobierania bezpłatnego węgla lub zaprzestania jego pobierania w naturze lub w ekwiwalencie za węgiel. Z ustaleń w sprawie wynika, że na 31 grudnia 2014 r., czyli dzień utraty prawa do węgla deputatowego, powódka, mimo zawarcia nowego związku małżeńskiego, zachowała prawo do renty rodzinnej po swoim pierwszym mężu.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego w K. wniosła strona pozwana, zaskarżając wyrok ten w całości. Skargę kasacyjną oparto na podstawach:

1) naruszenia przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy: art. 227 k.p.c., art. 228 § 2 k.p.c., art. 232 k.p.c., art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c., art. 378 § 1 k.p.c., art. 381 k.p.c. i 382 k.p.c., art. 385 k.p.c. i art. 386 § 4 k.p.c., art. 387 § 2¹ k.p.c. a ponadto art. 6 k.c. i art. 232 k.p.c.;

2) naruszenia przepisów prawa materialnego: art. 1, art. 2 ust. 1 pkt 1 lit. a i ust. 2 ustawy z dnia 23 listopada 2018 r. o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla oraz z tytułu zaprzestania pobierania

bezpłatnego węgla przez osoby niebędące pracownikami przedsiębiorstwa górniczego (Dz.U. z 2019 r., poz. 29) oraz art. 239 § 1 i 2 k.p., art. 240 § 1 – 3 k.p., art. 241¹³ § 1 i 2 k.p. oraz § 18 ust. 1 pkt 3 i 6 załącznika nr 32 do Układu Zbiorowego Pracy dla Przemysłu Węglowego z 1 lutego 1980 r.

Strona skarżąca wniosła o przyjęcie skargi do rozpoznania z uwagi na występowanie w sprawie istotnych zagadnień prawnych oraz na potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości i wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów.

Ponadto strona pozwana wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w K. do ponownego rozpoznania oraz o zasądzenie od powódki na rzecz strony pozwanej kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych lub przedstawionego spisu kosztów; ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości oraz zmianę wyroku Sądu Rejonowego w B. i oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powódki na rzecz pozwanej kosztów procesu za postępowanie przed sądami powszechnymi i w postępowaniu kasacyjnym, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powódka wniosła o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, a w razie jej przyjęcia – o oddalenie skargi kasacyjnej oraz o zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna podlegała odrzuceniu jako niedopuszczalna.

Zgodnie z art. 398² § 2 pkt 2 k.p.c., skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w sprawach dotyczących kar porządkowych, świadectwa pracy i roszczeń z tym związanych oraz o deputaty lub ich ekwiwalent.

Przedmiotem sporu (a następnie zaskarżenia) w rozpoznawanej sprawie była zasadność roszczenia powódki o zapłatę kwoty 10.000 zł jako rekompensaty z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla, czyli w istocie ekwiwalentu pieniężnego

za przysługujący jej mężowi deputat węglowy, do którego, w swojej ocenie, nabyła prawo na podstawie ustawy z dnia 12 października 2017 r. o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla (Dz.U. z 2017 r., poz. 1971) oraz ustawy z dnia 23 listopada 2018 r. o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla oraz z tytułu zaprzestania pobierania bezpłatnego węgla przez osoby niebędące pracownikami przedsiębiorstwa górnictwa (Dz.U. z 2019 r., poz. 29). Tak też przedmiot sporu (o rekompensatę) określiły Sądy obu instancji w komparycji swoich orzeczeń.

Zdaniem Sądu Najwyższego, określony w taki sposób przedmiot sporu bez wątplenia mieści się w pojęciu „sprawy o deputaty lub ich ekwiwalent”, użytym w art. 398² § 2 pkt 2 k.p.c., a określającym przedmiotowo rodzaje spraw, w których skarga kasacyjna jest niedopuszczalna bez względu na wartość przedmiotu zaskarżenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 5 lutego 2007 r., I PK 280/06, LEX 948795; z 6 lutego 2020 r., II UK 273/18, LEX nr 3017793).

Deputat węglowy to część wynagrodzenia za pracę dostarczana pracownikowi w naturze. Na podstawie układów zbiorowych pracy pracownicy przedsiębiorstw przemysłu górnictwa (przede wszystkim kopalń) otrzymywali świadczenie w naturze w postaci bezpłatnego węgla. Celem wprowadzenia ustawy z dnia 12 października 2017 r. o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla było zrekompensowanie – do pewnego stopnia, w ramach możliwości budżetu państwa – strat finansowych poniesionych przez osoby, które otrzymywały bezpłatny węgiel w naturze (czyli deputat) lub ekwiwalent pieniężny za węgiel, na podstawie układów zbiorowych pracy i związanych z nimi porozumień, a następnie utraciły to uprawnienie wskutek wypowiedzenia w tym zakresie układów zbiorowych pracy i porozumień z nimi związanych. Realizacja celu ustawy miała nastąpić przez wypłatę z budżetu państwa świadczenia rekompensacyjnego z tytułu trwałej utraty prawa do bezpłatnego węgla.

Nie może ulegać wątpliwości, że rozpoznawana sprawa mieści się w kategorii spraw o deputaty lub ich ekwiwalent (w tym przypadku deputat węglowy lub jego ekwiwalent). Za utratę prawa do bezpłatnego węgla (deputatu węglowego) lub ekwiwalentu za bezpłatny węgiel osoby uprawnione miały otrzymać rekompensatę.

Deputaty węglowe i ekwiwalenty pieniężne za nie są traktowane jako składniki wynagrodzenia za pracę (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 23 września 1986 r., III PZP 36/86, LEX nr 14645), a roszczenia o ich zapłatę są roszczeniami majątkowymi. Jednak – mimo majątkowego (płacowego) charakteru tych świadczeń – ustawodawca wyłączył dopuszczalność wniesienia skargi kasacyjnej od wyroku rozstrzygającego o tego rodzaju roszczeniach.

W następstwie stwierdzenia, że skarga kasacyjna okazała się niedopuszczalna przedmiotowo w związku z roszczeniem powódki o zasądzenie ekwiwalentu pieniężnego za deputat węglowy, podlegała ona odrzuceniu na podstawie art. 398⁶ § 3 k.p.c. w związku z art. 398² § 1 i § 2 pkt 2 k.p.c.

Podobne stanowisko zajął Sąd Najwyższy we wcześniejszych orzeczeniach dotyczących rekompensaty za utratę prawa do bezpłatnego węgla (por. postanowienia: z 18 listopada 2020 r., I PK 228/19, niepubl.; z 9 grudnia 2020 r., I PK 211/19, LEX nr 3182902; z 12 stycznia 2021 r., I PSK 3/21, niepubl.; z 13 kwietnia 2021 r., I PSK 48/21, niepubl.; z 18 maja 2021 r., I PSKP 15/21, niepubl.; z 22 lipca 2021 r., I PSK 61/21, niepubl.; z 30 września 2021 r., I PSK 101/21, niepubl.).

Z powyższych przyczyn Sąd Najwyższy odrzucił skargę kasacyjną na podstawie art. 398⁶ § 3 k.p.c. w związku z art. 398² § 1 i § 2 pkt 2 k.p.c. jako niedopuszczalną. O kosztach postępowania kasacyjnego rozstrzygnięto po myśli art. 98 k.p.c.

as